

Når barn og unge har nedsatt forståelse av egne og andres seksuelle grenser

---

RANDI HJELMERVIK – HELSE FONNA & JANNECKE GJERTSEN - SØRLANDET SYKEHUS

LEDER OG DELTAKER I NASJONALT KOMPETANSEUTVIKLINGSPROSJEKT INNEN PROBLEMATISK OG SKADELIG SEKSUELL ATFERD I HABILITERINGSTJENESTEN

Funksjonsnedsettelse

Bilde: Pixabay

Forekomst

Utviklingshemming

- 1-3 % av Norges befolkning
- Tilsvarende anslagsvis 135 000 mennesker
- Rundt 24 000 personer er registrert med diagnosen NOU 2016/1017
- Underdiagnostisert ?

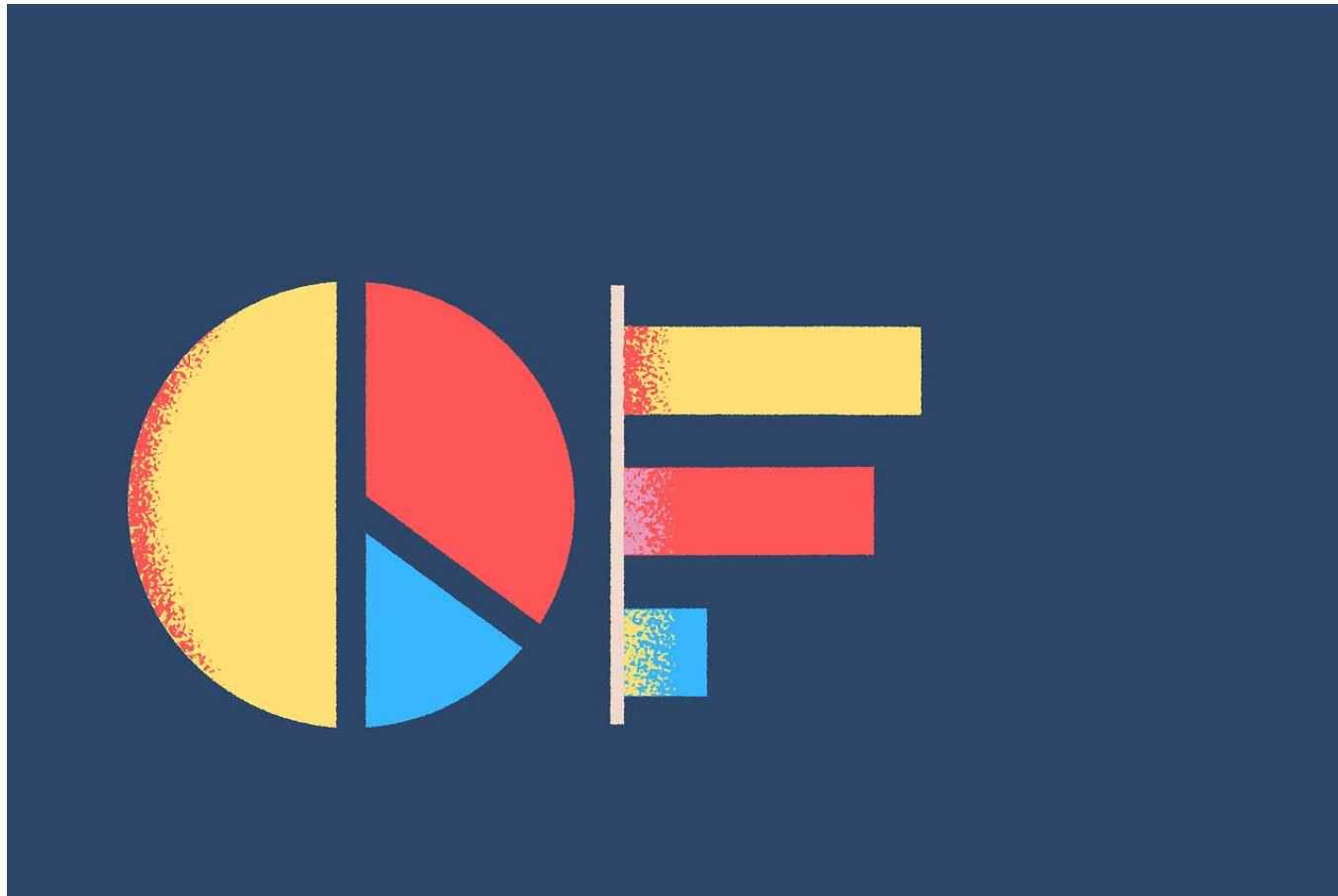
Autisme

- 0.7% av alle barn i Norge *Suren 2020*
- Tilsvarende ca 7.800 barn
- Internasjonal studier er tallene høyere
- Fire ganger hyppigere blant gutter enn jenter.
- Omtrent 30% av personer med gjennomgripende utviklingsforstyrrelse har også psykisk utviklingshemming

Nedre normalområdet

- Anslag 13-18 % av befolkningen IQ mellom 70-85 *Hassiotis 2016*
- Anslag at drøyt 700 000 personer i Norge har IQ under 85

Problematisk og skadelig seksuell atferd

Det er estimert at **30-50%** av alle overgrep mot barn er utført av andre mindreårige

(Barbarre & Marshall, 2006; Finkelhor, Ormhor & Chaffin, 2009; Hackett 2014)

Av disse igjen er det estimert **1/3** som har kognitiv funksjonsnedsettelse

(Hackett, 2013)

Bilde: Pixabay

Funksjonsnedsettelse – hvordan gjenkjenne?

Læring

- Oppgaver må være passe vanskelige
- Trenger mer tid
- Lærer bedre ved å gjøre ting flere ganger
- Lærer lettere gjennom praktisk erfaring

• Lære, tenke og forstå

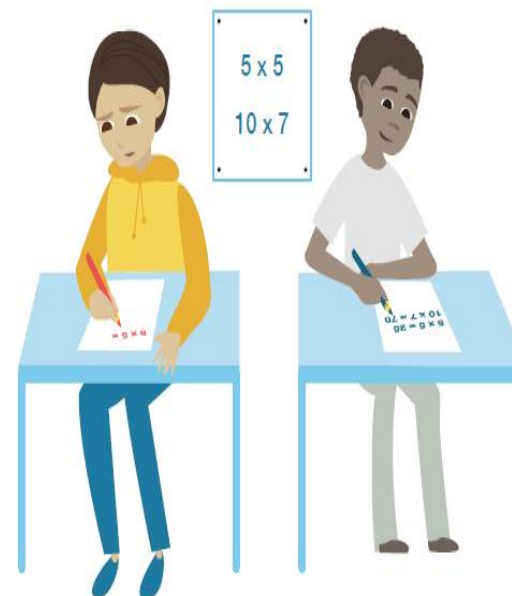
UNGDOM

Regionsenter for habiliteringstjenesten
for barn og unge (RHABU)

Tempo

Trenger lengre tid til å tenke, forstå og gjøre ting

• Lære, tenke og forstå

UNGDOM

Regionsenter for habiliteringstjenesten
for barn og unge (RHABU)

Språk

- Trenger ofte lengre tid på å si noe
- Bruker færre vanskelige ord
- Bruker kortere setninger
- Vansker med å forstå andre når de bruker lange setninger og vanskelige ord
- Vansker med å forstå andre når de sier en ting, men mener noe annet – som å «hoppe over middagen»
- Noen trenger bilder, håndtegn eller andre måter å kommunisere på

Oppmerksomhet

Kan ha vansker med å

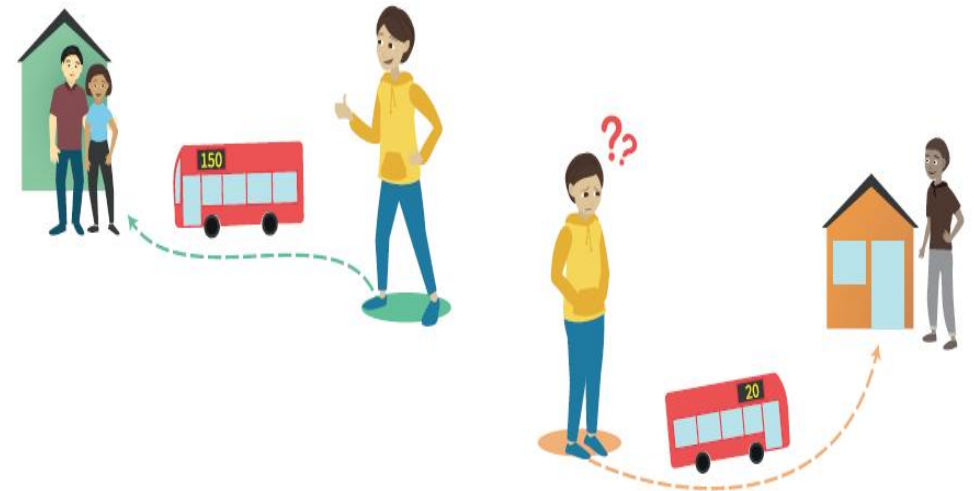
- jobbe lenge med samme oppgave
- tenke på flere ting samtidig
- få med seg flere beskjeder på en gang

Tenke og løse problemer

Kan ha vansker med å

- bruke det en har lært på en ny måte eller i en annen situasjon
- planlegge og gjøre ferdig en oppgave
- forstå det som en ikke kan se eller ta på

• Lære, tenke og forstå

UNGDOM

Regionsenter for habiliteringstjenesten
for barn og unge (RHABU)

• Lære, tenke og forstå

UNGDOM

Regionsenter for habiliteringstjenesten
for barn og unge (RHABU)

Følelser

Noen synes det er vanskelig å kjenne igjen, sette ord på og styre følelser

Vansker med å styre følelser og aktivitetsnivå kan føre til atferdsvansker og/eller psykiske vansker

• Andre utfordringer

UNGDOM

Regionsenter for habiliteringstjenesten
for barn og unge (RHABU)

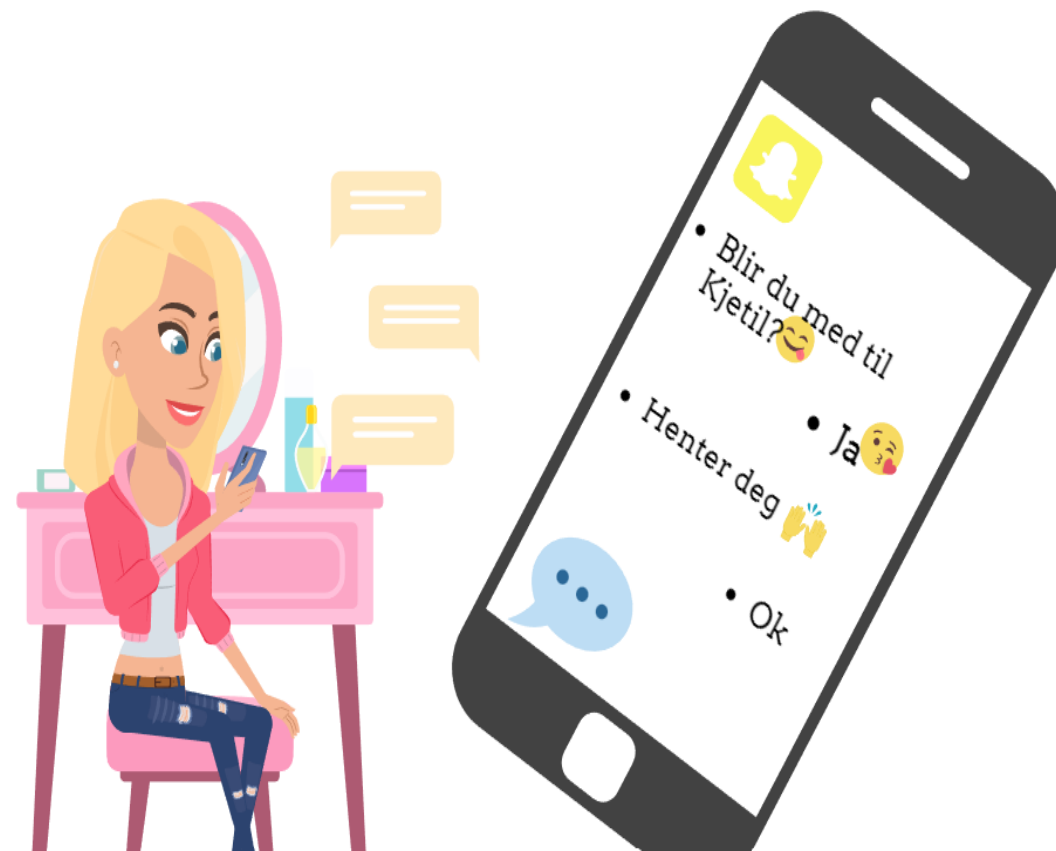
Sosial tilpasning

Kan ha vansker med å

- forstå sosiale regler og tolke signaler fra andre
- få og beholde venner
- vite hva som er greit å snakke om og dele med andre
- sette grenser for ikke å bli lurt eller utnyttet

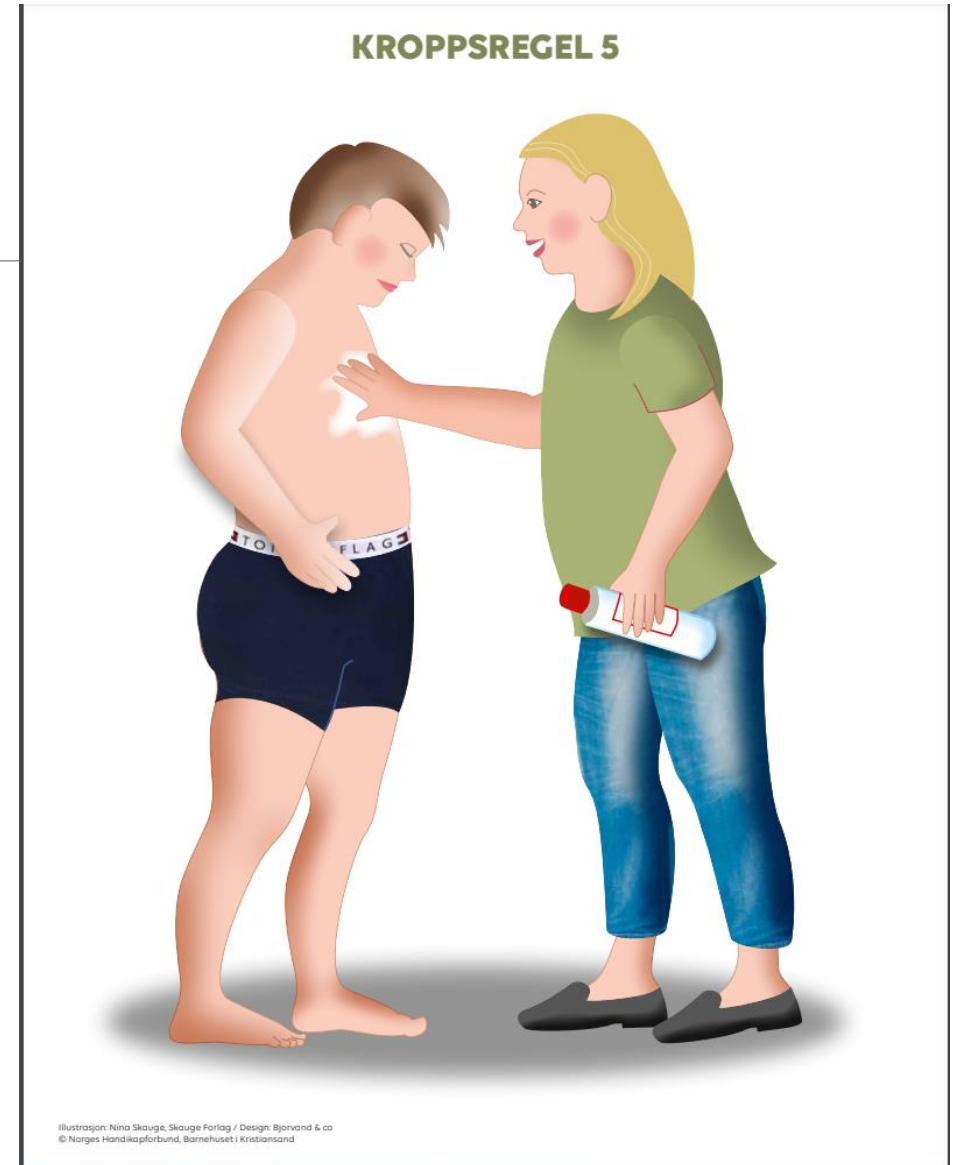
Marthe

Animasjon av Charlotte Gjerdevik

Seksuell helse

- Manglende tilpasset seksualundervisning
- Grenser for egen og andres kropp er utvasket ?
- Er vant til å få klare og tydelige beskjeder

Kroppskort fra Statens barnehus

«Diagnostisk overskygging – «de vet ikke bedre.....»

Bilde: Pixabay

Mulige forklaringer som ligger til grunn for krenkende seksuell atferd mot andre?

Kan selv være utsatt for seksuelle overgrep

Kan være utsatt for andre typer overgrep

Familiedynamikk

Porno – vanskeligere å skille mellom fantasi og virkelighet

Tilgang på jevnaldrene kan være en mangelvare

Ensomhet

Utforskning

Hva trenger de?

Bilder hentet
fra KIS

NFSS Nettverk funksjonsnedsettelse, seksualitet og samliv

NFSS

**Nettverk:
Funksjonsnedsettelse,
seksualitet og samliv**

Nasjonalt kompetanseutviklingsprosjekt

«**Alle**
habiliteringstjenestene
skal kunne tilby
konsultasjon, utredning
og behandling
for barn og unge som
begår eller står i fare for
å begå SSA»

Hvis du møter på:

- Oppmøte -Møter opp for tidlig , for sent ..... Nedsatt tidsforståelse
- Respons - Tilsynelatende passende respons - blir mye ja/nei/vet ikke, passende fraser
- Gjenta/repetere
- Informasjon mottatt?
- Sosiale koder knekkes ikke, og misforståelser oppstår.

Gjenkjenn dem og gi dem hjelp

Animasjon av Charlotte Gjerdevik